

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 23/08-44

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. apríla 2008 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti J. M., N., zastúpeného advokátom JUDr. J. B., N., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9 Co 92/2006 z 15. marca 2007, za účasti vedľajších účastníkov Ing. E. M. a K. M., obaja bytom N., takto

r o z h o d o l :

Základné práva J. M. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9 Co 92/2006 z 15. marca 2007 p o r u š e n é n e b o l i .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 23/08 zo 17. januára 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. M., N. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listiny“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 Co 92/2006 z 15. marca 2007 (ďalej aj „rozsudok z 15. marca 2007“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol podielovým spoluvlastníkom nehnuteľností nachádzajúcich sa v katastrálnom území Nitra, zapísaných na LV č. 2 153 ako parc. č. 4 398, zastavané plochy a nádvoría o výmere 932 m² s domom súpisné č. 720, parc. č. 4 399, záhrady o výmere 214 m², parc. č. 4 400, záhrady o výmere 1 018 m² s veľkosťou spoluvlastníckeho podielu vo výške ½ celku. Druhú polovicu predmetných nehnuteľností vlastnili v spoluvlastníckom podiele ½ celku nevlastný brat sťažovateľa K. M. spolu so svojou manželkou Ing. E. M., rod. P. ako ich bezpodielové spoluvlastníctvo (ďalej len „ostatní spoluvlastníci“).

Okresný súd Nitra (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 14 C 50/03-152 z 15. decembra 2004 prikázal vlastnícke právo k týmto nehnuteľnostiam ostatným spoluvlastníkom do ich bezpodielového spoluvlastníctva a súčasne ich zaviazal povinnosťou zaplatiť sťažovateľovi z titulu zrušenia a vyporiadania ich podielového spoluvlastníctva sumu 2 755 500 Sk do 30 dní od právoplatnosti rozsudku.

Sťažovateľ proti tomuto rozsudku okresného súdu podal 31. marca 2005 odvolanie, ktoré odôvodnil tým, že rozsudok je podľa neho v rozpore so skutkovým a právnym stavom tejto veci. Okresný súd podľa neho „*zvolil nesprávne kritérium pre posúdenie prvej zákonom uloženej možnosti vyporiadania podielového spoluvlastníctva účastníkov konania, a to deliteľnosti predmetu podielového spoluvlastníctva účastníkov vo vertikálnom smere, čo viedlo k nesprávnym právnym záverom súdu o nemožnosti deliteľnosti nehnuteľnosti – rodinného domu v horizontálnej rovine a tak k nezákonnému odňatiu vlastníckeho práva sťažovateľa a k prikázaniu vlastníckeho práva k tejto, ako aj ostatným nehnuteľnostiam v prospech ostatných spoluvlastníkov*“.

Podľa sťažovateľa rodinný dom, ktorý bol predmetom zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva účastníkov konania, je deliteľný na dve „*samostatné bytové jednotky, ktoré sú už desiatky rokov funkčne a technicky od seba nezávislé a odčleniteľné, so samostatnými vchodmi, a to analogicky ako podľa zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, z čoho vyplýva možnosť reálnej delby tejto nehnuteľnosti, či už v horizontálnej alebo vertikálnej rovine*“.

Sťažovateľ vo svojom odvolaní poukázal na tú skutočnosť, že okresný súd vychádzal pri svojom rozhodovaní «*zo staršej súdnej praxe Rc 08/1967 a starej legislatívy, ktorá však bola zrušená zákonom č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, ktorý zákonným spôsobom umožnil nadobúdanie vlastníckeho práva k bytom a nebytovým priestorom. Tieto sú z pohľadu občianskeho práva považované za samostatné nehnuteľnosti aj napriek tomu, že nenapĺňajú znaky samostatnej stavby podľa zmenenej praxe výkladu stavebného zákona o pevnom spojení so zemou. Svoje stanovisko oprel sťažovateľ aj o rozhodnutie Najvyššieho súdu SR vo veci 2MCdo 3/2004 publikované v zbierke „Zo súdnej praxe“ pod č. R 64/2004, z ktorého vyplýva, že v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k budove, či domu, v ktorom sa nachádzajú nebytové priestory, ako tzv. nebytové jednotky, reálne a priestorovo vymedzené časti, prichádza do úvahy vyporiadanie rozdelením tohto domu na jednotlivé nebytové jednotky, teda aj v rovine horizontálnej, ak sú inak splnené ďalšie predpoklady pre ich samostatnú existenciu*».

Sťažovateľ vo svojom odvolaní taktiež namietal, že okresný súd mu znemožnil vyjadriť sa k skutkovej a právnej stránke veci, ako aj to, že sa nemal možnosť zúčastňovať na pojednávaniach nariadených v tejto veci v období od septembra 2004, pretože sa v uvedenom období nachádzal vo vyšetrovacej väzbe.

Krajský súd rozhodol o odvolaní sťažovateľa 15. marca 2007 rozsudkom č. k. 9 Co 92/2006-316, ktorým potvrdil napadnutý rozsudok okresného súdu v časti týkajúcej sa zrušenia podielového spoluvlastníctva účastníkov konania a prikázania nehnuteľnosti do bezpodielového spoluvlastníctva ostatných spoluvlastníkov, ako aj v časti náhrady trov konania, a zároveň v časti týkajúcej sa povinnosti ostatných spoluvlastníkov titulom vyporiadania zaplatiť sťažovateľovi sumu 2 755 500 Sk napadnutý rozsudok okresného súdu zmenil tak, že ostatným spoluvlastníkom uložil povinnosť spoločne a nerozdielne titulom vyporiadania zaplatiť sťažovateľovi sumu 2 850 000 Sk do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Podľa sťažovateľa krajský súd porušil ním v sťažnosti označené práva tým, že *„o jeho odvolaní rozhodol podľa starej súdnej praxe publikovanej pod č. Rc 08/1967 reflektujúcej právne vzťahy platné na území Slovenska v období budovania socialistickej spoločnosti pred 1. 1. 1990, ako aj starej legislatívy bez prihliadnutia na súčasnú súdnu prax“*, čím podľa neho *„odňal... jeho vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam“*.

Krajský súd podľa neho pri rozhodovaní o jeho odvolaní dospel *„k nesprávnym skutkovým, ako aj právnym záverom, základ ktorých vyplýval z ignorovania platnej súdnej praxe a legislatívy vzťahujúcej sa na právne posúdenie otázky reálnej deliteľnosti spornej nehnuteľnosti - rodinného domu v horizontálnej rovine, na ktorú sťažovateľ v priebehu konania opakovane poukazoval a z nedostatočného oboznámenia sa s reálnym stavom nehnuteľností ohľadne možnosti ich reálnej del'by, ktorá jednoznačne vyplývala z dlhodobého faktického stavu, ako aj z funkčnej a technickej samostatnosti a vyčleniteľnosti bytových jednotiek v spornej nehnuteľnosti“*.

Sťažovateľ v ďalšom texte svojej sťažnosti poukázal na ustanovenie § 118 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého byt už *„nie je právom, ale hmotnou nehnuteľnou vecou a ako priestorové vymedzenie časti budovy (stavby) - nehnuteľnosti, tvorí samostatnú vec v právnom zmysle slova a samostatný predmet občianskoprávných vzťahov.“* a následne dospel k záveru *„Ak sa byt alebo nebytový priestor nachádza v stavbe spojenej so zemou pevným základom, je možné, aby sa takýto byt považoval za nehnuteľnosť, takisto, ako je nehnuteľnosťou samotná stavba, aj napriek tomu, že nenapĺňa znaky samostatnej stavby podľa zmenenej praxe stavebného zákona“.*

Právny názor krajského súdu, podľa ktorého sa rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 MCdo 3/2004 týka obytného domu, a preto ho vo veci sťažovateľa, ktorej predmetom je rodinný dom, nie je možné aplikovať, podľa sťažovateľa nemožno akceptovať. Samotný termín *„obytný dom“* použitý v rozsudku krajského súdu nemá podľa sťažovateľa *„oporu v žiadnom platnom zákonnom ustanovení, na základe čoho krajský súd podľa neho rozhodol mimo zákonný rámec upravujúci túto spornú otázku“.*

Sťažovateľ ďalej poukázal na podstatu rozdielu definície rodinného domu a bytového domu, ktorá podľa neho *„spočíva len v účele ich využívania a množstve bytových jednotiek, z ktorých tieto pozostávajú. Obidva druhy stavieb sú bytovými budovami, ktorých najmenej polovica podlahovej plochy je určená na bývanie, samotné rozdiely v ich charaktere však nevylučujú možnosť aplikácie zásad a princípov delby spoluvlastníckeho práva platných pre jednu z nich, nakoľko len samotný účel ich využitia nespôsobuje rozdielnosť právneho režimu aplikovaného na obe tieto stavby“.*

Krajský súd podľa sťažovateľa nemal žiadny relevantný dôvod odmietnuť v tejto veci právny názor vyplývajúci z uvedeného rozhodnutia najvyššieho súdu, pretože *„aj v prípade nebytových budov s prevládajúcim účelom bývania, akým je napr. hotel, je nutné aplikovať požiadavky a princípy platné pre bytové budovy. V takom prípade bol odvolací súd povinný skúmať aj tieto skutočnosti a podľa platného ustanovenia § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka o analógii legis, podľa ktorej treba občianskoprávne vzťahy*

výslovne a osobitne neupravené Občianskym zákonníkom subsumovať pod ustanovenia Občianskeho zákonníka upravujúce vzťahy obsahom a účelom im najbližšie, mal aplikovať právne predpisy obsahujúce zásady a princípy platné pre zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, ktoré sa vzťahujú na nehnuteľnosť - nebytovú budovu - hotel, v ktorej prevažná časť podlahovej plochy slúži najmä a aj na bývanie“.

Podľa sťažovateľa postupom krajského súdu v predmetnej veci, ktorým ignoroval rozhodnutie najvyššieho súdu, ktoré vzhľadom na zmenu právneho poriadku aplikovalo „*nové mechanizmy*“ zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva, hoci v právnej veci sťažovateľa išlo o skutkovo a právne obdobnú vec, došlo k porušeniu jeho základných práv podľa č. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Krajský súd podľa neho vo svojom rozhodnutí aj nedostatočne vyhodnotil všetky dôkazy prednesené v tejto veci, pretože „*ignoroval, že od doby nadobudnutia spornej nehnuteľnosti v roku 1985 sa uzatvorením písomnej dohody medzi právnyimi predchodcami účastníkov konania a účastníkmi dohodlo na spôsobe využívania sporných nehnuteľností, a to vytvorením dvoch samostatných bytových jednotiek. Tento faktický stav o samostatnom funkčnom využití bytových jednotiek v spornej nehnuteľnosti - rodinnom dome pretrváva už 25 rokov, účastníci konania sú od seba navzájom nezávislí, k jednotlivým bytom vedú z opozitných strán domu samostatné vchody, ktoré účastníci využívajú samostatne aj spoločne s príslušnými pozemkami a ich príslušenstvom, rovnako samostatní sú účastníci aj v otázkach dodávok energií do svojich bytov. Vzhľadom na túto, pre spor nadmieru podstatnú okolnosť, nemal odvolací súd dôvod neakceptovať mechanizmus del'by nehnuteľnosti v horizontálnej rovine*“.

Krajský súd podľa sťažovateľa v predmetnej veci rozhodol podľa starej neúčinnnej judikatúry súdov, ktorá bola zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vlastníctve bytov a nebytových priestorov“) zrušená. Týmto postupom krajský súd podľa neho „*vylúčil možnosť aplikácie prvej zákonnej možnosti vysporiadania podielového*

spoluvlastníctva účastníkov konania, keď túto celkom nezákonne a svojvoľne odmietol, aj napriek existujúcej súdnej praxi a legislatíve, a tak aplikoval druhý zákonný spôsob vyporiadania podielového spoluvlastníctva, prikázanim do výlučného vlastníctva jedného z bývalých podielových spoluvlastníkov. Týmto svojvoľným spôsobom rozhodovania typickým pre súdnu prax 60-tých a 70-tých rokov, odvolací súd nezákonne odňal vlastnícke právo sťažovateľa k sporným nehnuteľnostiam s právom ich pokojného užívania v rozpore s čl. 20 ods. 1 Ústavy SR, čím došlo k porušeniu čl. 13 ods. 1, písm. a) Ústavy SR, že povinnosť možno ukladať len zákonom na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovávaní základných práv a slobôd, ako aj č. 12 ods. 1 Ústavy SR o práve každého na rovnosť v právach“.

Podľa sťažovateľa sa obsah napadnutého rozsudku krajského súdu prieči aj všetkým morálnym zásadám platným v našej spoločnosti, pretože „v rozpore s ustanovením čl. 12 ods. 1 Ústavy SR ním odvolací súd porušil ústavné právo sťažovateľa na rovnosť v právach, keď ho oproti ostatným spoluvlastníkom celkom neprimerane, nelogicky a nemorálne znevýhodnil. Je predsa neprípustné, aby odvolací súd po 25 rokov faktického a samostatného užívania bytových jednotiek účastníkmi konania, tento stav prerušil a svojvoľne, na základe aplikácie starej legislatívy a judikatúry a ignorovania existujúcej judikatúry a legislatívy, predmetné nehnuteľnosti prikázal do vlastníctva ostatných spoluvlastníkov, ako už druhý byt v tomto dome, hoci obývajú predmetnú nehnuteľnosť len sami dvaja, bez detí a sťažovateľovi, ktorý svoju bytovú jednotku obýva s družkou, troma deťmi a matkou odníme a zruší vlastnícke právo k tejto nehnuteľnosti s vyplatením neprimerane nízkej peňažnej náhrady“.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby v predmetnej veci rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že rozsudkom krajského súdu z 15. marca 2007 boli porušené jeho základné práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zruší uvedený rozsudok krajského súdu a vec mu vráti na ďalšie konanie a súčasne mu prizná náhradu trov právneho zastúpenia.

Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu k sťažnosti sťažovateľa vyjadril podaním z 10. marca 2008. Predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení vo vzťahu k obsahu odôvodnenia rozsudku krajského súdu z 15. marca 2007 uviedol: *„Odvolací súd dostatočne výstižne, presvedčivo a ústavne konformným spôsobom odôvodnil, prečo neprichádzal do úvahy prvý spôsob vyporiadania zrušeného spoluvlastníctva reálnou delbou a vyporiadal sa so všetkými podstatnými námietkami a argumentmi účastníkov konania (II.ÚS 78/05).*

Bolo treba dbať o to, aby reálnym rozdelením vzniknuté časti boli samostatnými vecami (§ 118 Občianskeho zákonníka). Ak je predmetom konania o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva stavba, jej reálne rozdelenie treba posudzovať v súlade so zákonom č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov. Keďže stavebnými úpravami majú vzniknúť samostatné budovy, rozdelenie v horizontálnej línii neprichádza do úvahy, ale len delenie vo vertikálnej línii. Samozrejme je treba aj zvážiť ďalšie vynaloženie nákladov na vykonanie stavebných úprav.

Súd dostatočným spôsobom odôvodnil svoje rozhodnutie, a preto jeho rozhodnutie nie je ani arbitrárne, ani zjavne neodôvodnené alebo z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, čo by malo za následok porušenie základného práva alebo slobody.“

K argumentácii sťažovateľa týkajúcej sa možnosti reálneho rozdelenia predmetnej nehnuteľnosti krajský súd ďalej v rámci svojho vyjadrenia poukázal predovšetkým na § 118 ods. 2 Občianskeho zákonníka, § 1 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov a následne uviedol, že *„Podľa § 13 ods. 2 citovaného zákona sa spoluvlastníci spoločných častí domu, spoločných zariadení domu, príslušenstva a pozemku nemôžu dožadovať zrušenia spoluvlastníctva podľa Občianskeho zákonníka“.*

V závere svojho vyjadrenia krajský súd navrhol, aby ústavný súd *„rozhodol tak, že sťažnosti J. M. sa nevyhovuje, lebo neboli porušené ním uvádzané a tvrdené základné práva a slobody“.*

Ústavnému súdu bolo 19. marca 2008 doručené podanie ostatných spoluvlastníkov, v ktorom ho požiadali, aby rozhodol o ich pristúpení do konania ako vedľajších účastníkov konania na strane odporcu. Svoj návrh odôvodnili tým, že majú „*právny záujem na výsledku tohto konania, keď naše právne vzťahy s odporcom boli vyššie uvedenými rozsudkami právoplatne rozhodnuté dňom 22. 5. 2007, čomu sme podriadili všetky naše nasledovné konania, vrátane výplaty odstupujúcemu spoluvlastníkovi a konania o vypratanie nehnuteľnosti*“.

Sťažnosť v tejto veci pôvodne prijal 17. januára 2008 na ďalšie konanie IV. senát ústavného súdu. V zmysle rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2008 účinného od 1. marca 2008 sa sudkyňa spravodajkyňa v tejto veci stala členkou I. senátu ústavného súdu. Z uvedeného dôvodu vec prerokoval a vo veci samej rozhodol I. senát ústavného súdu v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde vo veci sťažnosti sťažovateľa upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2, čl. 152 ods. 4 ústavy).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležité zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného

súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodit' z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci.

Predmetom sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu z 15. marca 2007, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 14 C 50/03-152 z 15. decembra 2004 v časti týkajúcej sa zrušenia podielového spoluvlastníctva účastníkov konania a prikázania nehnuteľnosti do bezpodielového spoluvlastníctva ostatných spoluvlastníkov, ako aj v časti náhrady trov konania. V časti týkajúcej sa povinnosti ostatných podielových spoluvlastníkov titulom vporiadania zaplatiť sťažovateľovi sumu 2 755 500 Sk napadnuté rozhodnutie okresného súdu zmenil tak, že ich zaviazal zaplatiť sťažovateľovi spoločne a nerozdielne z toho istého titulu sumu 2 850 000 Sk do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Krajský súd zároveň ďalším výrokom žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov odvolacieho konania.

Sťažovateľ namietal, že právny záver krajského súdu vyslovený v rámci odôvodnenia tohto rozsudku, podľa ktorého *„predmetnú nehnuteľnosť nemožno považovať za byt v obytnom dome v zmysle zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, ale ide o rodinný dom, a preto neprichádza do úvahy horizontálne reálne delenie domu“*, je v rozpore s judikatúrou najvyššieho súdu (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 MCdo 3/2004), a preto ho možno považovať za nesprávny. Uvedený právny názor mal význam na rozhodnutie v merite veci a v dôsledku neho došlo následne k vydaniu rozhodnutia, ktorým boli porušené sťažovateľom označené práva podľa ústavy, listiny a dohovoru.

Z ústavného hľadiska je základným predpokladom na rozhodnutie v tejto veci otázka, či záver krajského súdu, týkajúci sa možnosti vyporiadania spoluvlastníckeho práva k nehnuteľnosti jej horizontálnym rozdelením, konštatovaný v rámci odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu, možno kvalifikovať ako taký, ktorý je podstatný na rozhodnutie v merite veci, t. j. v prípade prijatia nesprávneho záveru o tejto otázke krajským súdom, by znamenal podstatné pochybenie majúce vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

Podľa ústavného súdu s prihliadnutím na okolnosti daného prípadu možno konštatovať, že riešenie uvedenej otázky (možnosti vyporiadania spoluvlastníckeho práva k nehnuteľnosti jej horizontálnym rozdelením) v právnej veci sťažovateľa nemalo podstatný vplyv na rozhodnutie krajského súdu v merite veci. O tejto skutočnosti svedčí aj fakt, že aj v prípade, ak by krajský súd dospel v tejto otázke k opačnému právnemu záveru (horizontálna deľba nehnuteľnosti je technicky aj právne možná), nemal by tento záver podstatný, resp. rozhodujúci vplyv na rozhodnutie krajského súdu, t. j. neznamenal by zmenu rozhodnutia vo veci samej.

Uvedené konštatovanie ústavného súdu vychádza z toho, že krajský súd v tomto prípade svoje rozhodnutie založil na viacerých dôvodoch. Ako ďalší dôvod nemožnosti vyporiadania spoluvlastníctva predmetnej nehnuteľnosti rozdelením označil v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia narušené vzťahy medzi účastníkmi konania. V tejto súvislosti vo svojom rozhodnutí uviedol: *„Pokial' ide o prvý spôsob vyporiadania spoluvlastníctva, neposudzuje sa iba deliteľnosť z hľadiska technických kritérií, ale i deliteľnosť z hľadiska účelnosti a využitia nehnuteľnosti bývalými podielovými spoluvlastníkmi. V prípade reálneho rozdelenia nehnuteľnosti by účastníci zotrvali v susedskom vzťahu a sčasti aj v spoluvlastníckom vzťahu, čo vzhľadom na ich narušené a vyhrotené vzťahy by viedlo k rovnakým problémom ako doposiaľ, preto ich negatívne susedské spolužitie spôsobuje nemožnosť riadneho užívania nehnuteľnosti. Účastníci zhodne potvrdili, že sa nedokážu dohodnúť ohľadne užívania nehnuteľnosti a jej údržby a opráv. Odporca (pozn. sťažovateľ) nemá opravdivý záujem nehnuteľnosť užívať o čom svedčí skutočnosť, že sa opakovane pokúšal predat' svoj spoluvlastnícky podiel či už tretím osobám, prípadne i navrhovateľom. O nehnuteľnosť sa nestará v takom rozsahu ako by bolo*

potrebné na jej zachovanie, ani čo sa týka nevyhnutných opráv. Keďže užíva prízemie nehnuteľnosti, ktoré neudržiava v zodpovedajúcom stave spôsobilom na užívanie, postupne by dochádzalo k znehodnoteniu celej nehnuteľnosti. Za prípady, keď reálne rozdelenie nehnuteľnosti nie je dobre možné treba považovať i prípady, kde by časti vzniknuté rozdelením nemohli slúžiť vlastníkovi takým spôsobom, aký zodpovedá ich povahe a jeho užívanie vyčlenenej časti nehnuteľnosti by nebolo v súlade s dobrými mravmi. Vzhľadom k uvedeným skutočnostiam odvolací súd považuje predmetnú nehnuteľnosť za reálne nedeliteľnú.“

Uvedený právny záver krajského súdu je v rámci jeho rozhodnutia skutkovo i právne úplne odôvodnený, o čom napokon svedčí aj skutočnosť, že sťažovateľ vo svojej sťažnosti uvedenú časť odôvodnenia tohto rozhodnutia nijako nespochybnil.

Právnu úpravu regulujúcu vyporiadanie podielového spoluvlastníctva upravuje predovšetkým § 142 ods. 1 Občianskeho zákonníka v platnom znení, podľa ktorého ak nedôjde k dohode, zruší spoluvlastníctvo a vykoná vyporiadanie na návrh niektorého spoluvlastníka súd. Prihliadne pritom na veľkosť podielov a na účelné využitie veci. Ak nie je rozdelenie veci dobre možné, prikáže súd vec za primeranú náhradu jednému alebo viacerým spoluvlastníkom; prihliadne pritom na to, aby sa vec mohla účelne využiť a na násilné správanie podielového spoluvlastníka voči ostatným spoluvlastníkom.

Výklad ustanovenia § 142 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorý krajský súd aplikoval vo svojom rozsudku z 15. marca 2007, podľa ktorého predpokladom vyporiadania podielového spoluvlastníctva nehnuteľnosti deľbou nehnuteľnosti je, že takéto rozdelenie je dobre možné, pričom pri posúdení možnosti rozdelenia nehnuteľnosti nemožno vychádzať len z technického či právneho hľadiska možnosti deľby nehnuteľnosti, ale je potrebné prihliadnuť i k iným okolnostiam týkajúcim sa ďalšieho možného spolužitia účastníkov konania v jednom dome, je v súlade s judikatúrou najvyššieho súdu (napr. rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 137/97 z 25. februára 1997) a podľa názoru ústavného súdu ho možno považovať za ústavne konformný.

Z uvedeného vyplýva, že prijatie akéhokoľvek záveru o otázke možnosti rozdelenia predmetnej nehnuteľnosti, by vzhľadom na okolnosti daného prípadu nevyústilo do prijatia odlišného rozhodnutia krajského súdu vo veci samej. Namietaný právny názor krajského súdu obsiahnutý v napádanom rozhodnutí nemohol mať teda reálny dopad do sféry sťažovateľom označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru.

Ani nesprávny alebo nepreskúmateľný právny záver ak by bol obsiahnutý v odôvodnení rozhodnutia všeobecného súdu, by nepredstavoval v okolnostiach tohto prípadu také pochybenie všeobecného súdu, ktoré by vo svojom dôsledku dosiahlo intenzitu zásahu do materiálnej podstaty práv sťažovateľa, a tým odôvodnilo aj vyslovenie porušenia jeho v sťažnosti označených práv zo strany ústavného súdu.

Vo vzťahu k námietke sťažovateľa týkajúcej sa odlišnej judikatúry najvyššieho súdu (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2 MCdo 3/2004) ohľadom existencie možnosti vyporiadania spoluvlastníckeho práva k nehnuteľnosti jej horizontálnym rozdelením, ústavný súd považuje za potrebné poznamenať, že mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov, a suplovať tak poslanie, ktoré podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zveruje práve najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), ktorému okrem iných priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (mutatis mutandis I. ÚS 17/01). Ako už bolo uvedené, v okolnostiach tohto prípadu by navyše prijatie opačného záveru vo vzťahu k možnosti horizontálneho rozdelenia predmetnej nehnuteľnosti nevedlo k vysloveniu iného záveru krajského súdu vo výroku rozhodnutia vo veci samej.

Po oboznámení sa s obsahom rozsudku krajského súdu z 15. marca 2007 dospel ústavný súd k záveru, že uvedené rozhodnutie nemožno kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. S ohľadom na to možno teda podľa názoru ústavného súdu konštatovať, že sťažovateľove základné práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36

ods. 1 listiny, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu z 15. marca 2007 porušené neboli.

III.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal tiež toho, aby ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu z 15. marca 2007 a priznal mu náhradu trov konania.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Keďže zrušenie rozsudku krajského súdu z 15. marca 2007 je viazané na výrok ústavného súdu o namietanom porušení označených práv (ktoré však v predmetnej veci vyslovené nebolo), ústavný súd sa pri svojom rozhodovaní uvedenými návrhmi sťažovateľa nezaoberal.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému z účastníkov, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Keďže sťažovateľ v konaní neuspel, ústavný súd nepovažoval za potrebné zaoberať sa jeho návrhom na náhradu trov konania.

Podaním zo 17. marca 2008 ostatní spoluvlastníci požiadali ústavný súd, aby rozhodol o ich pristúpení do konania pred ústavným súdom ako vedľajších účastníkov na strane odporcu. Vzhľadom na skutočnosť, že ostatní spoluvlastníci majú právny záujem na výsledku konania pred ústavným súdom, ústavný súd s nimi ďalej konal ako s vedľajšími účastníkmi konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. apríla 2008